

Payí Poro Timotio nánì ríwíyo eaṅínarìní.

Payí rìna Timotio nánì Poro ná ríwíyo eaṅínarìní. Poro ámì aṅí yoí Romíyo gwí nìṅwearí ná Timotio sìnì Epesasíyo nìṅwearì Jisasoyá s̄yikí e imónìgíáyo umenṅweaṅáná Poro “Nionì nìpìkipírì aṅwì ayoríani?” nìyaiwirí ná Timotio eṅí neága nuri pí pí wímeáfpimì xopírárí wipaxí imónìwìnìgìnìrì payí rìna nearì d̄ìṅf̄ s̄ìx̄f̄ umímonṅnìgìnì.

¹ Poronì —Nionì Gorìxo wimónìfagi nánì Kiraisì Jisasoyá wá wurìmeiarìṅá wonìrìní. O t̄nì nìkárìnìrìṅf̄pimì dánì d̄ìṅf̄ n̄yìmìṅf̄ imónìṅwá Gorìxo negí s̄mìmanṅíyo dánf̄nìṅf̄ “Apì seaiimf̄árìní.” nearìṅf̄pì nánì wá wurìmeíwìnìgìnìrì nìr̄f̄peaṅonìrìní. ² Nionì Timotioxì —Joxì gí nìaiwoxìnìṅf̄ d̄ìṅf̄ s̄ìx̄f̄ r̄yìṅáoxìní. Joxì nánì payí rìna nearì mónaparìṅìní. “Negí ápo Gorìxo t̄nì Ámì ná Kiraisì Jisaso t̄nì awaú wá r̄wianrì ayá r̄r̄m̄ìx̄rì joxì n̄wayr̄ónìrì ṅwearì nánì siiri éf̄isixìní.” nìmónarìní.

“Joxì nánì Gorìxomì yayí wiarìṅárìní.” urìṅf̄ nánìr̄nì.

³ Nionì anìṅf̄ ikwáwìyiranì, ár̄f̄wìyiranì, Gorìxomì joxì nánì r̄ìxìṅf̄ n̄rur̄yìr̄f̄nà omì — O nionì yarìṅf̄ re nìnìr̄f̄nà “Negí ar̄f̄owa omì píranìṅf̄ n̄ìx̄d̄ìr̄ónà yagf̄ápa nionì enì ax̄f̄pì

xɔ́darɔ́ŋáonɔ́rani?” yariŋɔ́ e ninɔ́rɔ́nǎ esɔ́sɔ́ bɔ́ mɔ́ninɔ́ xɔ́darɔ́ŋáorɔ́nɔ́. Omɔ́ joxɔ́ nánɔ́ rɔ́xɔ́ŋɔ́ nɔ́rurɔ́yirɔ́nǎ yayɔ́ wiarɔ́ŋárɔ́nɔ́. ⁴ Nionɔ́ yayɔ́ nɔ́siárɔ́mɔ́ nɔ́bɔ́rɔ́nǎ joxɔ́ ŋwɔ́ neawárɔ́fagɔ́ ranɔ́ŋáɔ́pɔ́ nánɔ́ dɔ́ŋɔ́ nɔ́morɔ́nǎ ámɔ́ dɔ́ŋɔ́ nɔ́fǎ ayá wí ninɔ́nǎ nánɔ́ “Sɔ́ŋwɔ́ oranɔ́mɔ́nɔ́.” nɔ́yaiwirɔ́ íkɔ́nɔ́ŋɔ́ sɔ́pɔ́ niarɔ́ŋérɔ́nɔ́. ⁵ Joxɔ́ nánɔ́ dɔ́ŋɔ́ nɔ́morɔ́nǎ dɔ́ŋɔ́ re ninarɔ́ŋérɔ́nɔ́, “O mimónɔ́ dɔ́ŋɔ́ wɔ́kwɔ́ronomanɔ́. Aga nepa Jisasomɔ́ dɔ́ŋɔ́ wɔ́kwɔ́rononɔ́nɔ́.” Dɔ́ŋɔ́ e ninarɔ́ŋérɔ́nɔ́. Dɔ́xɔ́ rǎáí Roisí xámɔ́ wɔ́kwɔ́rorɔ́ dɔ́xɔ́ rɔ́nǎí Yunisí enɔ́ wɔ́kwɔ́rorɔ́ yagɔ́ípa joxɔ́ enɔ́ “Axɔ́pɔ́ wɔ́kwɔ́roarɔ́nɔ́.” nimónarɔ́nɔ́.

“Xwɔ́yǎ́ yayɔ́ neainarɔ́ŋɔ́pɔ́ nánɔ́ ayá mɔ́sinɔ́panɔ́.” urɔ́ŋɔ́ nánɔ́rɔ́nɔ́.

⁶ Ayɔ́nánɔ́ dirɔ́rɔ́ rɔ́pɔ́ osimɔ́nɔ́. Nionɔ́ gɔ́ wé seáyɔ́ e sikwiáránǎ Gorɔ́xo e epaxo imónɔ́wɔ́nɔ́ŋɔ́nɔ́rɔ́ simɔ́xɔ́ŋɔ́pɔ́ —Apɔ́ rɔ́xa rɔ́náyɔ́nɔ́ yárɔ́nɔ́ŋɔ́pɔ́rɔ́nɔ́. Apɔ́ ámɔ́ rǎá ápiáwɔ́ xwé oenɔ́rɔ́ pǎrámɔ́ yariŋwápanɔ́ŋɔ́ inɔ́rɔ́xɔ́nɔ́. ⁷ Ayɔ́ rɔ́pɔ́ nánɔ́ rɔ́rarɔ́ŋɔ́nɔ́. Gorɔ́xo kwɔ́yɔ́ ayá igigɔ́ neainɔ́paxɔ́ imónɔ́ŋɔ́pɔ́ mɔ́neaiapɔ́ enɔ́ neánɔ́rane ŋweaanɔ́wǎ nánɔ́ neaimɔ́xɔ́rɔ́ ámayo dɔ́ŋɔ́ sɔ́pɔ́ wianɔ́wǎ nánɔ́ neaimɔ́xɔ́rɔ́ awayinɔ́ nɔ́pǎreánɔ́rane yanɔ́wǎ nánɔ́ neaimɔ́xɔ́rɔ́ enɔ́ nánɔ́ imónɔ́ŋɔ́pɔ́ neaiapɔ́ŋɔ́ enɔ́gɔ́ nánɔ́ rarɔ́ŋɔ́nɔ́.

⁸ Ayɔ́nánɔ́ negɔ́ Ámɔ́nǎ Jisasi Kiraiso nánɔ́ wǎf nurɔ́rɔ́nǎ ayá wí mɔ́sinɔ́ ananɔ́ wǎf urɔ́rɔ́xɔ́nɔ́. Nionɔ́ o nánɔ́ wǎf urɔ́mearɔ́ŋagɔ́ nánɔ́ gwɔ́ nɔ́ŋwɔ́rǎrɔ́ŋɔ́nɔ́ nánɔ́ enɔ́ ayá mɔ́sinɔ́pa éwɔ́nɔ́ŋɔ́nɔ́. E mepa nerɔ́ Gorɔ́xo enɔ́ sɔ́xɔ́ sɔ́mɔ́xɔ́ŋɔ́pimɔ́ dánɔ́ re yaiwɔ́rɔ́xɔ́nɔ́, “Nionɔ́ enɔ́ Poro enɔ́pa axɔ́pɔ́ nerɔ́ xwɔ́yǎ́ yayɔ́ neainarɔ́ŋɔ́pɔ́ wǎf

urariñápipimí dání xeaniñí nínímeariñáyí, ananírini.” yaiwírrixini. ⁹ O nene yariñwápi nání dñí nímori yeáyí níneayimixemeari gí áamá siyikwí mínigíáyí oimónípoiñiri wéyo ía neaumírñímani. Enína dání “Nioni wá niwianiri e wiimíarini.” yaiwiaraqípi nání dñí nímori yeáyí níneayimixemeari nioniyáyí oimónípoiñiri wéyo ía neaumírñírini. O xwíá sini mimixiniñána re niyaiwiríñípimi dání wá neawianírini, “Kiraisi Jisaso ámayo yeáyí uyimixemeáwiniñini urowárimíni.” niyaiwiríñípimí dání wá neawianírini. ¹⁰ Enína dání wá e neawianíñí enagí aí agwi ríná Kiraisi Jisaso —O yeáyí neayimixemeanía nání neaiñoriñi. O ríxa xwíá tíyo nibiriñípimi dání Gorixo “Wá seawianímíarini.” ráriñípi ríxa síñani piaumímí iníñirini. Xwíyíá nene yayí neainaríñípimi dání Jisaso wíá neaókímixána re niyaiwirane nijíá imóniñwini, “Pariñwápipimi Jisaso xopírímí iyí riwiníniñini? Dñí niyimíñí nene maníñí aníñí ñweaníwá nání ipí ríneaiapíniñini?” niyaiwirane nijíá imóniñwini. ¹¹ Xwíyíá yayí neainaríñí api nání áwaní urímeri wá urímeri uréwapiyemerí éwiniñiniñiri nírípeañonirini. ¹² E nírípeañoni enagí nání xeaniñí rípi nímeaníñirini. E nerí aí api nání nioni ayá wí mininarinini. Ayí rípi nání ayá wí mininarinini. Gorixo, nioni dñí wíkwíronáo nání nioni nijíarini. “O xwíyíá yayí neainaríñí wá ríméwiniñiniñiri nání íaniñí niepíxíniasiñípi síá Jisaso weapíñíyi imóníe nání anani meñweapaxorini. Ámá ámi

sijá xegí bi tñi sayá nimixiri ripirixiniri menjwepaxorini.” nimónariñagi nání ayá wí m+ninar+nini.

¹³ Xwiyá enwipeárinijí, nioní xamijoxí e dání wáí uriri uréwapiyiri éwiniginiri sijwepigí siaríná ará níjipi xaíwí íá xirírixini. Kiraisí Jisaso tñi nawíni nikárinríná dñj wíkwírori dñj sixí uyiri nerijipimi dání xwiyá api xaíwí íá xirírixini. ¹⁴ Xwiyá ayá tñj imónijí íánijí siepíxíniasinijí api kwíyí Gorixoyárimi dání —Api siyikwí bi mínijipirini. Dñj neaxixéronjpirini. Apimi dání íánijí siepíxíniasinijipi íá nixiriri menjweárixini.

“Esia piropenisíyo dánjyí niniepisamoárimí ugíawixini.” urijí nánirini.

¹⁵ Joxi nijárini. Esia piropenisíyo dánj Jisasomí dñj wíkwíroarigí nñi niniepisamoárimí ugíawixini. Niniepisamoárimí nuróná wigí waú Pigeraso tñi Xemoseniso tñi awaú eni niniepisamoárimí ugíisixini. ¹⁶ E nerí aí “Áminá Jisaso Onesiporasomí tñi áamá xegí aniwámi wearígíáyo tñi ayá urimíxíwiniginí.” nimónarini. Ayí rípi nánirini. O ámi ámi dñj sixí nímimoayinjirini. Nioní gwí ηweañáoní nání aiwí ayá m+winí ¹⁷ añj Romí rípimi nírémónapiríná nioní nání ayá tñi pía néra nurí nímeañniginí. ¹⁸ Ayínání “Sía negí Áminá Jisaso áamá nýoní mí ómómíximí enáyimí omí ayá urimíxíwiniginí.” nimónarini. Nioní siní Epesasiyo ηweañáná seáyí o niinjipi nání eni joxi ríxa nijí íá imóninini.

2

*“Xwiyíápi wíyo eni íániní wíepíxífniasíríxini.”
uríní nániríní.*

¹ Ayínání gí niaíwíniní ímóniníoxí, joxí re níyáiwíniríní pími dání, “Kiraisí Jisaso tñí nawíní ikáríniníáoní enagí nání Goríxo wá wí máníwianípa yaríníraní?” níyáiwíniríní pími dání ení síxí eánei. ² Xwiyíá nioní áamá obaxí aríá egíe dání raríná aríá ninípi joxí ení áamá díní uñwírárípaxí ímónígíáyo áwaní nurírí íániní wíepíxífniasíríxini. Ayí e dání xamíní wíyo uréwapíyipaxí ímónípíríá nání rírariní.

*“Jisasomí xídarínagí nání síkáríápi xwámámí
wíríxini.” uríní nániríní.*

³ Ewayí xwiyíá bí rípi nání díní moi. Síminí wínarígíáyí wamí wímeanípi nání ududí mirínípa nero wigí míxí ináyomí ení neáníro númí uxídarígíáwa yapí joxí ení axípi e nimónírí Kiraisí Jisasomí níxídiríná símeanípi nání ududí mirínípa nerí xe onímeanírí xídíríxini.

⁴ Síminí wínarígíáwa síminí wínarínwáo none yarínwápi nání yayí owinínírí pí pí omíní áamá sía ayí ayo yarígíápi xe nawíní rígwírígwíniní oéánínírí mé ná bíni xífo wimónarínípiní yarígíárini.

⁵ Ewayí xwiyíá rípi nání ení díní moi. Yamíyamúrónígí inarígíá go go yamíyamúrónígí inípirí nání xiáwo ráríipimí xíxeni aríá míví aníní winíagi nání maní níwiaíkirí xegí díní tñí áwiní e níyaimí níyapírínáyí, yayí níwimorí yamíyamúrónígí niníríná múróomí mání winípi wípaxí meníni.

⁶ Ewayí xwiyíá rípi nánì enì dínjé móì. Ámá níríkwínírì omíseáyí éo, o xámì wíwamì nímúrorì aiwá nímírì nípaxorínì. ⁷ Ewayí xwiyíá nionì nìra weaparíháyí nánì dínjé móì. Joxì e neríná Ámínáo simíxíhípimì dání re yaiwipaxírínì, “Ayí apì nánì ríá rínínì? Apì nánì ríá rínínì?” yaiwipaxí enagì nánì “Apì nánì dínjé móì.” ríraríhínì.

⁸ Joxì Jisasi Kiraiso nánì aríá wí mikeamopanì. Nionì xwiyíá yayí neainaríhípì wáf níríríná re raríhápá “O nípémáná ámì xwárípayo dání wiápínimeañorínì. Negí aríó míxí ináyí Depitoyá íwiáríawéyí worínì.” E raríhápá o xixenì apì e imóníhonorínì. ⁹ Nionì xwiyíá apì wáf uraríhagì nánì “O nípíkwínì míyarínínì.” níniaiwiro xeaníhí nínikárayiro ámá ríkíkíríó yarígíáyo gwí ñwirárarígíápa apì enì apì enì nigíárínì. Nionì gwí nínwirárígíá aiwí xwiyíá Goríxoyápi enì gwíníhí mínwirárínínì. ¹⁰ Xwiyíá Goríxoyápi enì gwíníhí mínwiráríníhagì nánì nionì ámá Goríxo xegí íá yiyamíxímí eníyí nánì dínjé nímorì nionì níkararígíápi nípimínì xwámámí wiaríhárínì. Ámá ayí Kiraisí Jisasomì dínjé wíkwíróáná o tínì nawínì níkaríníhípimì dání yeáyí uyimíxemearì ahínamì xíó tínì aníhí seáyí e nímóníro ñweapíríá nánì wímíxírì éwínígínírì e yaríhárínì. ¹¹ Xwiyíá re ríníhípì nene dínjé ñwirárípaxípirínì, “O tínì níkaríníhípimì dání penwaénéníhí enánáyí, dínjé níyímíhí enì tínwaéne nímónírì o tínì ñweaníwárínì. ¹² Nene pí pí neaímeáíyo xwámámí níwiranénáyí,

wíyo eni seáyi e n̄wimónirane x̄fo t̄ni nawín̄i umeṅwean̄f̄wár̄ini. Nene ‘O neḡf̄ Ámináoman̄i.’ n̄ir̄iranénáȳf̄, x̄fo nene nán̄i eni ‘Aȳf̄ nán̄i nion̄i maj̄f̄ár̄ini. Ḡf̄ ámá wím̄ani.’ r̄in̄f̄ár̄ini. ¹³ Nene ín̄iná d̄iṅf̄ neaṅw̄ir̄ár̄ipax̄f̄pi mepa yar̄iṅagw̄i aiw̄i o sa an̄iṅf̄ d̄iṅf̄ uṅw̄ir̄ár̄ipax̄f̄pi yar̄iṅor̄ini. Ámi s̄iṅf̄ bi nim̄ix̄ir̄i r̄ipax̄f̄ mimón̄iṅo eṅaḡi nán̄ir̄ini.” Xw̄iȳf̄á e r̄in̄iṅf̄pi nene d̄iṅf̄ ṅw̄ir̄ár̄ipax̄f̄r̄ini.

“Ur̄ewap̄iyar̄iḡf̄áȳf̄ xw̄iȳf̄á x̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄iro m̄ir̄in̄ipa é̄ir̄ix̄ini.” ur̄iṅf̄ nán̄ir̄ini.

¹⁴ Xw̄iȳf̄á nion̄i r̄ir̄ar̄iṅápi ámá jox̄i t̄iṅf̄ e ṅweaḡf̄áyo dir̄ir̄f̄ w̄ir̄ix̄ini. E ner̄fná Gor̄ixo s̄iṅw̄f̄ an̄iṅe dán̄i jox̄i r̄iper̄ir̄f̄ xw̄iȳf̄án̄iṅf̄ bi m̄ir̄f̄ aga nepa sekax̄f̄ re ur̄f̄ir̄ix̄ini, “Xw̄iȳf̄á nán̄i x̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄iro m̄ir̄in̄ipa é̄poȳf̄.” ur̄f̄ir̄ix̄ini. X̄im̄ix̄im̄f̄ nin̄iro r̄inar̄iḡf̄áp̄i ámá wíyo naṅf̄ bi w̄iir̄iṅf̄man̄i. Ar̄f̄á wiar̄iḡf̄áyo xw̄ir̄f̄á wik̄ixear̄iṅf̄ eṅaḡi nán̄i rar̄iṅini. ¹⁵ Gor̄ixo “Timotio m̄im̄iw̄iároar̄iṅf̄ wo r̄f̄a imón̄ini?” osiaiwin̄ir̄i an̄iṅf̄ min̄f̄ é̄ir̄ix̄ini. Xw̄iȳf̄á nepax̄iṅf̄ imón̄iṅf̄pi xeḡf̄ r̄in̄iṅf̄pa n̄ireṅw̄ipéa nur̄i ur̄f̄ir̄ix̄ini. E ner̄f̄ re é̄ir̄ix̄ini. Ámá wiḡf̄ om̄iṅf̄ ner̄fná naṅf̄ é̄f̄a eṅaḡi nán̄i “Ámá om̄iṅf̄ nion̄i é̄ápi s̄iṅw̄f̄ n̄iw̄in̄ir̄fnáȳf̄, ayá nin̄ipax̄f̄man̄i.” yaiwiar̄iḡf̄áȳf̄ yar̄iḡf̄ápa ax̄f̄pi é̄ir̄ix̄ini.

Sip̄i xw̄iȳf̄á Gor̄ixom̄i m̄ix̄id̄ar̄iḡf̄áȳf̄ rar̄iḡf̄áp̄i nán̄ir̄ini.

¹⁶ Xw̄iȳf̄á ámá Gor̄ixom̄i m̄ix̄id̄ipa ner̄fná r̄iro ík̄f̄a f̄w̄iyo dán̄i r̄iro yar̄iḡf̄áp̄i ḡf̄ t̄iṅf̄ e dán̄i or̄f̄poȳin̄ir̄i s̄iṅw̄f̄ m̄iw̄in̄ipa é̄ir̄ix̄ini. Aȳf̄

rɪpɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. Xwɪyɪfá íkɪfá iwɪyo dánɪ rarɪgɪfáɪ, ayɪ Gorɪxomɪ mɪxɪdɪpa epɪrɪfá nánɪ ná jɛ xɪxoyɪpɪf mɪoarɪŋɪrɪnɪ. ¹⁷ Ámá ayɪ wigɪf pɪné e rarɪgɪfáɪ oremánɪŋɪf xwé nimóga unɪfá enagɪ nánɪ rarɪŋɪnɪ. Ámá e rarɪgɪfáyɪf wigɪf wau Xaimeniaso tɪnɪ Pairitaso tɪnɪ awaúrɪnɪ. ¹⁸ Awaú xwɪyɪfá nepaxɪŋɪf imónɪŋɪpɪf pɪnɪ nɪwiárɪri majɪmajɪfá néra xenwɪmɪ nuríná re rarɪgɪfáwauúrɪnɪ, “Kiraisomɪ dɪŋɪf wɪkwɪrówaéne negɪf dɪŋɪf sɪŋɪf neaimɪxɪfɪpimɪ dánɪ rɪxa wiápɪnɪmeáwá enagɪ nánɪ nɪpémáná negɪf waráɪpɪ ámɪ rɪwéná bɪ wiápɪnɪmeanɪfámanɪ.” rarɪŋagɪfɪ nánɪ ámá dɪŋɪf wɪkwɪrogɪfá wɪ mɪdɪmɪdánɪ ayagwɪf imɪxárɪnɪfárɪnɪ. ¹⁹ Wɪ mɪdɪmɪdánɪ ayagwɪf imɪxárɪnɪfá enagɪ aiwɪ xwɪyɪfá Gorɪxoyáɪpɪ sɪŋánɪŋɪf eaárɪnɪnɪ. Xwɪyɪfá oyáɪpɪ sɪŋá anɪf nɪmɪrɪróná sɪŋá iwamɪfó nɪtɪwayɪrorɪf tɪgɪfáɪpɪ wɪ mɪkwierómioá xaiwɪf sɪŋánɪŋɪf eánɪŋɪpɪf yapɪ imónɪnɪ. Sɪŋánɪŋɪf eánɪŋɪpɪmɪ rɪwamɪŋɪf rɪpiaú nɪrɪnɪrɪf eánɪnɪ, “Ámá xɪoyá imónɪgɪfáyɪf ayɪf Ámɪnáo o nɪjɪfárɪnɪ.” rɪnɪrɪf “ ‘O gɪf Ámɪnáo rɪnɪ. ’ rarɪgɪfá gɪyɪf gɪyɪf wigɪf sɪpɪf yarɪgɪfáɪpɪf rɪwɪmɪnɪ umamófɪrɪxɪnɪ.” rɪnɪrɪf enɪpiaú apimɪ nɪrɪnɪrɪf eánɪnɪ.

“Gorɪxomɪ seáyɪf nanɪf wiipaxoxɪ imónɪfɪrɪxɪnɪ.” urɪŋɪf nánɪrɪnɪ.

²⁰ Anɪf xwé wiwámɪ sɪxɪf xɪxegɪnɪ wentɪ. Sɪxɪf awiaxɪf sɪŋá gorɪf tɪnɪranɪ, sɪŋá sirɪpá tɪnɪranɪ, imɪxɪnɪŋɪpɪnɪ mɪwenɪnɪ. Úrapɪ sɪxɪf íkɪfá tɪnɪranɪ, xwɪfá tɪnɪranɪ, imɪxɪnɪŋɪpɪf enɪf wɪ wentɪ. Wɪnɪyɪf ayá tɪnɪf mearɪgɪfáɪpɪrɪnɪ. Wɪnɪyɪf

ayá tñni mĩmearĩgʼápirĩni. ²¹ Ayĩnání áamá gĩyʼ gĩyʼ sipí apĩ nĩpĩni nání igʼfáníñĩ eánígʼáyĩ, ayí áamá Gorĩxomĩ seáyĩ nanĩ wiipaxĩyĩrĩni. Sixĩ ayá tñni mearĩgʼáfawáníñĩ imónĩñoĩ. Xfo “Awá tñni e éimĩgĩni.” wimónariñĩpĩ nání rariñĩ imónĩñĩwáníñĩ imónĩñoĩ. Sixĩ rĩxa diñĩ peyeañĩwá yapĩ mimónĩ añĩ xiáwo sinĩ awá tñni aiwá ríá yeaanĩpaxĩ imónĩñwá yapĩ imónĩñoĩ. Sixĩ pí pí nanĩ imónĩñĩpĩ nerĩná meámʼfánírĩ wĩ e píráníñĩ nimĩxĩniro wenĩwá yapĩ imónĩñoĩ. ²² Ayĩnání íwĩ sikiñoyĩné feapá seainĩpĩ pĩrĩ nĩwĩakĩarĩmĩ éfĩ úrĩxĩni. “Wé rónĩñĩ imónĩñĩpimĩni oiponĩmĩni.” yaiwiri “Xwĩyʼfá nepaxĩñĩ imónĩñĩpimĩ diñĩ nĩkwĩróa oumĩni.” yaiwiri “Ámáyo diñĩ sipí owimĩni.” yaiwiri “Ámá tñni piyʼfá owĩrĩnaneyĩ.” yaiwiri nerĩ áamá ikwĩráfáníñĩñĩ imónĩgʼápipimĩ dání Ámĩnáo arĩrá oneainĩrĩ urarĩgʼáyĩ tñni nawĩni xixeni e éfĩxĩni.

“Xwĩyʼfá ikweakwĩmĩ rarĩgʼápi aríá mĩwĩ píráníñĩ wé urófĩxĩni.” urĩñĩ nánírĩni.

²³ E nerĩ aĩ xwĩyʼfá majĩmajʼfá nikárĩniro diñĩ ríá nĩxeyánímáná ikweakwĩmĩ rĩnarĩgʼápi bĩ xe onĩxĩmeanĩrĩ sĩñwĩ mĩwĩniipa éfĩxĩni. Joxĩ nĩjʼfáníni. Xwĩyʼfá apĩ nĩrĩnĩróná sa ximĩximĩni nĩniro rĩnarĩgʼfá enagĩ nání rariñĩni. ²⁴ Ámĩnáoyá xĩnáníñĩñĩ nimónĩrĩ omĩñĩ wĩiarĩgʼfá gĩyʼ gĩyʼ xwĩyʼfá ximĩximĩ nĩniro mĩrĩpa éfĩxĩni. E mepa nero áamá nĩni nání wá wumĩxiro píráníñĩ uréwapĩyĩpaxĩ imónĩro “Sipí áamá ayĩ nikárʼfapi ananĩrĩni.” yaiwiro éfĩxĩni. ²⁵ Uréwapĩyarĩná

manj́ pírí wiaíkímí yarígfáyo awayini xwiyfá nuriro píráníj́ wé uroaniro éfrixini. Ayf “Xwiyfá nepaxinj́ imóninj́pi, ayf apírfaní?” niyaiwiro xixeni e waroparf epírfa nání xámi imónigfápí Gorixoyá dj́j́ t́ni ríwfmíni mamófrixiniri awayini xwiyfá nuriro píráníj́ wé urófrixini. ²⁶ Ámá ayf ámi dj́j́ f́a nixiriro awí obo —O xfo wimónarinj́pi oépoyiniri yapf wíwapiyinjorini. O awí ηweanf manj́ umónáfipimi dáni ayf nurakínarimi úfrixiniri awayini xwiyfá nuriro píráníj́ wé urófrixini.

3

“ Jisasomi oxídíminí. ’ yaiwiarinjagí aí ámá sipí xixegíni epírfa nání sanj́ runínfárini. ” urinj́ nánirini.

¹ Joxi rípi nání dj́j́ irónei. Sfá yoparf imóninj́yf t́j́iná Jisaso weapínfayi siní mimóninjáná “Omí aninj́ ouxfdaneyi.” yaiwiarígfáyo sanj́ wunípaxf imóninj́pi wímeanfárini. ² Ayf ámá sipíyf rípi rípi epírfa enagí nání rarinj́ni. Wiwaninj́ni dj́j́ sipí iniro nigwí nání íkfninj́ sipí iniro mixf meakfniniro wárxá imóniro ikayfwf riro xináixaneyo aríkwfkwf wiro ámá amípí nanj́ b́ wíagfa aí yayf ḿwipa ero pí pí ηwfá imóninj́pi wíwífá rírómf ero ³ úrixímeáyo dj́j́ sixf muyipa ero sfmísf neainiróná piyfá ḿwírinípaxf imóniro sipí owímeaniri ḿmayfó riro pí pí f́epá winarinj́pi ḿwiaíkipaxf imóniro pí pípi oyaneyiniri neróná ímí t́ni ero pí pí nanj́ imóninj́pi nání wikí óniro ⁴ wigf wíniyf aí nání miyf uriro pasá umero

ayá nepeárímáná úrapí ero wiwaníñyí nání “Seáyi e mimónipa renwini?” yaiwiníro amípí neríná Gorixo yayí winaríñpí nání íkíníñ sípí bí míví wiwaníñyí yayí winaríñpíni nání íkíníñ sípí wiro epírjárini. ⁵ Mimóní xwíyá níñro “Gorixomí píráníñ xídaníro rífa yaríñoi?” oneaiwípoyíniri nero aiwí oyá eñí eáníñ xíomí xídípírífa nání wimíxípa xí imóníñpimi ríwí umopírjárini. Ámá e yarígáyí tñí e yarírórixini. ⁶⁻⁷ Ayí ámá ayíyá wí rípi yarígá eñagí nání “Ayí tñí e yarírórixini.” ríraríñini. Wigí xwíyá píyípíyí urarígápimi dání añí ákíñáyo nípáwiro apíxí wigí íwí éfápimi dání ayá udunaríñiwamí —Íwa dñí nípíkwini mímáxírigííwarini. Wigí mñí winaríñpimi dání sípí oyaneyíniri nípemeánímí warígííwarini. Níjía oimónaneyíniri aníñ miní néwapíniri aí xwíyá nepaxíñ imóníñpí tñí xíxeni níjía mimónarígííwarini. Íwamí yapí wíwapíyaríná arífa níwiro nání gwíyóníñ níkírípeániri ñweañoi. ⁸ Eñíná Janiso tñí Jaboriso tñí awaú Mosesomí mañí pírí wiaíkímí yaníri nání egíípa ámá sípí ayí — Ayí dñí rífa xeyánígáyí eñagí nání dñí nípíkwini mímóarígáyírini. Xwíyá nepa imóníñpimi dñí míkíwíroaríñagífa nání Gorixo ríwí umoníyírini. Ayí ení awaú egíípa axípi xwíyá nepaxíñ imóníñpí pírí wiaíkímí yaníro yarígárini. ⁹ Eñíná yegí Isíreríyí wigí awaú Mosesomí mañí pírí wiaíkímí owíaiyíniri yarígípi síñwí níwínaxídíróná “Majímajía níkáriniri rífa yaríñi?” yaiwiagíípa agwí

ríná eni áamá níní sipí yarigfáyí wigí yarigfápi sijnwí mí nómi xiróná “Majimajfá nikáriníro ríá éfawixini?” yaiwipíríá enagí nání xwiyfá nepaxíñí imóníñípi pírí wiaikímí yaníro yarigfápi sipúrúrí epíríáríni.

*“Nioní riréwapiyinápí xaiwí íá xirírixini.”
uríñí nániríni.*

¹⁰ Joxí nioní tñí nemerai sijnwí nanaxfdagoxí enagí nání nioní áamáyo uréwapiyemeagápiraní, nemerfná yagápiraní, e oemínirí yagápiraní, Gorixomí dñí niwíkwíróa wagápiraní, wikí m'wónipa nerí awayini yagápiraní, áamá nání wá nunagápiraní, xeaníñí xwámámí wiagápiraní, apí n'pini yagápi nání joxí nijfáriní. ¹¹ Nioní aní Adiokiyí riniñpimi tñí Aikoniamiyí riniñpimi tñí Risitirai riniñpimi tñí aní apiaú apimi wá urimearfná xeaníñí nikáríagí nání riniñí nímeanpí nání ení joxí nijfá imóníñíni. Xeaníñí ríá tñí nikáríagí aí xwámámí wináríni. Apí n'pimíni dání Ámínáo éfí nimímíniñíriní. ¹² Ai, áamá Kiraisí Jisaso tñí nawíni ikáríni gíá enagí nání omí píraníñí oxídaneyinirí yarigfá niyoní ení xeaníñí wímeanfáriní. ¹³ Áamá sipí yarigfáyí tñí mimóní yarigfáyí tñí wigí sipí yarigfápi sayá nimíxa nuróná wíyo yapí wíwapíyro wiwaníñíyí oboya dñíyo dání yapí éwapíniro epíríáríni. ¹⁴ E epíríá enagí aí xwiyfá joxí riréwapiyinápimí dání nijfá imónirí “Apí nepaxíñí imóníñípirfani?” yaiwiárirí enpí wí aríá mikeamó xaiwí íá xirírixini. Ayí rípi nání ríraríñíni. Joxí nene xwiyfá apí

wimónariḡagi niwiniḡnárani, wáf uriri nani ipimóniḡini. Ámá Gorixoyá imóniḡáyí sipi yariḡagía niwiniḡná wigí yariḡápi nani ayá owuduniriḡ miḡí uriri “Pini wiáriḡoyi.” uriri éiriḡini. Jisasomi píraninḡí ouxiḡḡoyiniri enḡí rirémiḡí wiiriḡini. Api api neri aí apaxí mé nanḡ mimónariḡagía niwiniḡná wikí tni murí awayini nuréwapiya úiriḡini. ³ Ayí ripi nani rirariḡini. Xwiḡyá enwiḡeáriḡinḡipi ámá paimimí niwiro aría miwí epíriḡná rixa anwi erini. Ayí api aría miwí re epíriḡariḡini. Xwiḡyá xegí bi imóninḡipi aría owianeyiniri wigí wimónariḡipi tni xiḡeni uréwapiyariḡáyini nimearo awí eámeámniḡí epíriḡariḡini. ⁴ Xwiḡyá nepaxinḡí imóninḡipi ríwimini nimamoro piḡinḡí ikayíwíyo aría niwiro xiḡaniro nani epíriḡariḡini. ⁵ Ayí e epíriḡa enagi aí joxi diḡinḡi nimirí xiḡeni iriniḡí éiriḡini. Pí pí símeápi sa xwámámí wiri ámayo xwiḡyá yayí neainariḡipi wáf urimemiriḡ erí Kiraisoyá xináixinḡinḡí nimóniri omiḡí wiiría nani imóninḡoxi ámayo e wiwiniḡiniri imóninḡipi tni xiḡeni eri éiriḡini. ⁶ Ayí ripi nani rirariḡini. Gorixo nani nanwi ridiḡowá nerina ápiáwí xwé oweniri iniḡí wainí iwayimoariḡápaninḡí nioni ḡí ragí rixa iwayimoanro yariḡo. Nioni niḡikipiríe anwi ayo enagi nani rariḡini. ⁷ Nioni Kiraisomi nuxḡirina ámá “Xí xopirarí niniḡeniḡo?” niyaiwiniri enḡí neániri enḡí menariḡápaninḡí yáriáoniriḡini. Ámá yamiyamúroniḡí niniḡóna yoparí e múroariḡápaninḡí yáriáoniriḡini. Xwiḡyá nene diḡinḡí ikwíroariḡwápi wí mimiwiáro xaiwí íá

nixira úáonirini. ⁸ Ayínáni áamá yamiyamúrónigí niniróná xámi múróomi yayí wimoarigíápa nioní nání ení ríxa imónáriniñipi, ayí rípirini. Ámináo —O á máyo pía nímeríná xixeni wigí yarigíápi tñi wiariñorini. O yayí ninimorí Kiraiso enípimi dání “Wé róniñoxirini.” nírariníápirini. Api nioní nánini mimónini. Ayí á má gíyí gíyí Kiraiso negí siñwí anñwaé weapíwiniñinirí wimónarigíáyí nání ení imónini.

“Nioní tñí e nání anñí bírixini.” uriní nánirini.

⁹ Timotioxi sini mé nioní tñí e nání bírfa nání anñí miní éirixini. ¹⁰ Ayí rípi nání rirariñini. Dimaso amípi á má Gorixomi míxídarigíáyí yarigíápi nání wimóníagi níniepisamoárimí anñí Tesaronaikayo nání únigini. Kireseniso ení Garesia píropenisíyo nání únigini. Taitaso ení Darimesia píropenisíyo nání únigini. ¹¹ Ruko xegí xewini nioní tñi ñweañwií. Ayínáni joxí Makomi níwirimeámi bírixini. O sanñí níronaropaxí imóniño enagi nání rirariñini. ¹² Nioní Tikikaso ríxa anñí Epesasiyo nání uowárfáriní. ¹³ Joxí níbiríná gí iyíá nípánoyí anñí yoí Tirowasiyo Kapasoyá anñiwámi píni wiariñáú tñi bíkwí tñi nímeáxa bírixini. E neríná “Bíkwí sipísipí wará tñi imixiniñipi, api anñipaxírfani?” níyaiwirí api ení nímeáxa bírixini.

Arekisadao nání uriní nánirini.

¹⁴ Amípi ainixí tñi imixariñí Arekisadao, o aga sipí níkaríñinigini. E níkaríagi aí Ámináo

xfo nikárinjipi tñni xixeni pirí umamonfáriní.
 15 O aga sipí nikárinjé enjagi nání joxi ení
 áamá omí sijnwí nîwînaxfdîrî éirîxîní. O none
 uréwapiyemearîjwápi mîmîwîaîkí emînrî nání
 mîrîmîrî niaxfdîjî enjagi nání rarîjîní.

*“Áamá niniepîsamoárimî úagfa aí Gorîxo éf
 nîmîmînrîjîrîní.” urîjî nánîrîní.*

16 Iwamfó xwîrîxí nîmearfná nionî
 wákwinîmînrî xwîyfa urarfná áamá wo
 sopîjî minó nînrî niniepîsamoárimî
 úfawîxîní. “E nífápi nání Gorîxo xwîyfa bî
 mûmearîpa éwînrîgîní.” nîmónarîní. 17 Ayf
 niniepîsamoárimî úagfa aiwî Ámînáo wî
 mîniepîsamó enjî sixí nîmîxîjî enjagi nání nionî
 anjî xwîrîxî niarîgîiwámi dánî xwîyfa nionî wáf
 rîmearîjâpi urarfná émáyf anjî amî gîmî dánjîyf
 arfa nigfárinî. Ai, manjî nionî umónîjâpîmî dánî
 Ámînáo éf nîmîmînrîjîrîní. 18 Ayînanî nionî
 nijfárinî. Nionî sinî xwfa tîyo ñweanáná pí pí
 Poromî sipî owikáraneyînrî nífápi Ámînáo
 ananî éf nînrîmîmînrîfsáná anjînamî xfoyá
 xwioxfo onweanîrî yeáyf nîyimîxemeanfárinî.
 Ayînanî omî íníná seáyi e numfeyoáa úwanîgîní.
 Api e éwanîgîní.

Yayf nîwiowárinî urîjîpi nánîrîní.

19 Joxi Pîrisiraîmî tñni Akwiraomî tñni ayaúmi
 tñni Onesiporasepówami tñni áamá ayo “Poró
 yayf seaiwárenapîjoi.” urîrîxîní. 20 Re nání
 nîbirfná Erasîtasó anjî Korîniyo urînrîjîrîní.
 Tîropîmasó simîxî yarîjagi anjî Mairîtasîyo
 wárinjârinî. 21 Rîwîpî yarîjíná sinî mimónîjâná

sini mé aníni bíríxini. Yubiuraso t́ni Pudenisó
t́ni Rainaso t́ni Kírodiao t́ni yegí níríxímeá
re ñweagfáyí níni t́ni yayí siowárenaparíhoí.
²² Ámináo wá ríwianírí díní ríkíkayorí
éwinígini. Apírini.

Xwiyáá Gorixoyá Sinípírini
The New Testament in the Ankave language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angave long Niugini

copyright © 1990 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angave (Ankave)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

7a156761-2cde-5bbc-8428-650a73434051